

Volkstuinpark Wijkergouw
Wijkergouw 30
1023 NX Amsterdam
tuinparkwijkergouw@gmail.com

Inspraak Volkstuinparken

Van
Volkstuinpark Wijkergouw
Algemeen Bestuur, Wijkergouw 30, 1023 NX Amsterdam

Aan
Gemeente Amsterdam
Directeur Ruimte en Duurzaamheid, Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam,

Amsterdam, 20 juni 2020

Geacht gemeentebestuur,

In deze brief verwoordt Volkstuinpark Wijkergouw zijn reactie op de gemeentelijke Groenvisie en Uitvoeringsstrategie Volkstuinparkenbeleid. Tuinpark Wijkergouw ondersteunt de gemeente ambitie tot modernisering van de volkstuinparken, maar maakt zich wel zorgen over de concrete invulling en uitvoering daarvan. Die zorgen vat zij hieronder samen in negen aandachtspunten.

Modernisering

Volkstuinpark Wijkergouw is het eens met de constatering dat volkstuinparken een belangrijk en waardevol onderdeel van de groene ruimte zijn, dat zij in de toekomst hun plek moeten blijven behouden en tegelijkertijd meer onderdeel worden van de stad. Tuinpark Wijkergouw steunt de ambitie van het gemeentebestuur om de volkstuinparken zodanig te moderniseren dat meer Amsterdammers van de parken kunnen genieten.

Volkstuinpark Wijkergouw is zelf al lang bezig met de bevordering van het medegebruik van ons tuinpark door niet-tuinders. Een sprekend voorbeeld daarvan is de dagbesteding die cliënten van Cordaan in ons tuinpark al vele jaren wekelijks in ons tuinpark genieten. Ook in de beleidsstukken van Wijkergouw hebben wij ons streven naar meer medegebruik verwoord.

In de Toekomstvisie-Meerjarenplan 2040 die de Algemene Ledenvergadering van volkstuinpark Wijkergouw op 11 november 2017 met algemene stemmen heeft aangenomen, staat het toekomstige Wijkergouw omschreven als:

‘een waardevolle en aantrekkelijke groenvoorziening in de stad, voor tuinders en voor bezoekers. Het is een topper wat betreft natuurlijk tuinieren, natuurvriendelijk beheer van bodem en water, en wat betreft milieuvriendelijkheid (energievoorziening). Het is een geliefde plek voor natuureducatieve lessen, cursussen en wandelingen, en een belangrijk onderdeel in het Natuurnetwerk en de Hoofdgroenstructuur.

Parken en tuinen zien er verzorgd en aantrekkelijk uit, niet-tuinders willen er graag komen. Er is intensief medegebruik door de omgeving, individueel en instellingen (scholen, gezondheidszorg,

verenigingen). Dit met behoud van de kwaliteit van tuinpark Wijkergouw als een plek waar je rust kunt vinden. De omgeving beschouwt tuinpark Wijkergouw als integraal en onmisbaar onderdeel van de buurt. Tuinpark Wijkergouw is een semi-openbaar park.'

De kern van de activiteiten op tuinpark Wijkergouw, ook in de toekomst, wordt als volgt omschreven:

'Actief individueel tuinieren in een collectieve setting is de kern van tuinpark Wijkergouw. Vrijwilligheid, samenwerking en collectief groen zijn trefwoorden. Individuele tuinders hebben grote betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor het geheel. Het tuinieren moet betaalbaar zijn voor mensen met weinig geld.'

De gemeentelijke moderniseringsambitie sluit ook aan bij het beleidsplan 'Spijkers met Koppen' van de Bond van Volkstuinders, dat door tuinpark Wijkergouw is en wordt onderschreven.

Terwijl volkstuinpark Wijkergouw de globale doelstelling en richting van de gemeentelijke moderniseringsvisie ondersteunt, maken wij ons zorgen over de manier waarop de gemeente deze op een aantal gebieden wil invullen. Hieronder formuleren wij onze zorgen over de invulling van het moderniseringsbeleid gedetailleerder in negen aandachtspunten.

#1. Meer dan 20% inleveren

De belangrijkste zorg van volkstuinpark Wijkergouw is het gemeentelijk streven om 20% van het grondgebied van ons tuinpark openbaar gebied te maken. Dat relativeert de luidruchtige stelling van de gemeente, dat de volkstuinparken in de toekomst behouden blijven. Ja, de tuinparken blijven behouden, maar wel 20% kleiner qua oppervlakte.

Dat is een zeer ingrijpend voornemen. Het betekent het verlies van grote stukken collectief groen en een aantal particuliere tuinen. Deze voorgestelde verandering is bovendien méér dan een zaak van fysieke ruimte alleen. Het is aannemelijk dat dát deel van het tuinpark openbaar wordt (mede op basis van het gemeentelijke Ontwikkelingsperspectief), waar zich nu al een aantrekkelijke collectieve groene ruimte en/of clubhuis (potentiële horecagelegenheid) bevindt. Dat is een tuinparkdeel dat ook nu al in het tuinpark een cruciale rol speelt in het verenigingsleven van het tuinpark. De openbaarmaking van 20% van het tuinpark is daarmee veel meer dan een ruimtelijke ingreep. Het is ook een sociale ingreep. Het is ook een aanslag op het functioneren van het verenigingsleven en het tuinplezier van de individuele tuinders.

Volkstuinpark Wijkergouw pleit er voor deze 20%-doelstelling flexibel te hanteren, waarbij het goed blijven functioneren van het tuinpark voor de tuinders en van het verenigingsleven randvoorwaarden zijn.

#2. Echt langdurige huurtermijnen

De gemeente zegt de tuinparken die aan de modernisering meewerken, huurovereenkomsten van tien jaar toe, met een verlengingsmogelijkheid van nog eens tien jaar.

Dat is een toezegging voor zo'n korte termijn, dat je die nauwelijks een geruststelling kunt noemen. Zeker geen 'langdurig toekomstperspectief' (p.5) waarover de gemeente schrijft. De gemeente geeft hoog en trots op over 'de prachtige cultuurhistorisch en ecologisch waardevolle volkstuinparken die al ruim honderd jaar bij de stad horen'. Terecht. Als de gemeente die parken graag voor de toekomst wil behouden, en dat wil ze, dan moet ze de parken ook een langdurige zekerheid geven. Tuinpark Wijkergouw pleit ervoor om uit te gaan van een huurtermijn van twintig jaar met een verlengingsmogelijkheid met vijftig jaar. Echt langdurige huurcontracten bieden de garantie dat de gemoderniseerde volkstuinparken nog vele jaren in de toekomst hun functie voor alle Amsterdammers kunnen blijven vervullen.

#3 Langere wachttijden voor grote tuinen

Een andere ingrijpende maatregel die de gemeente voorstelt is om van de overblijvende particuliere tuinen nog eens 20% diverser te maken. In de praktijk betekent dat kleinere of collectieve tuinen. Wij begrijpen de achtergronden van dit voorstel, maar willen er nadrukkelijk op wijzen dat dit betekent dat de wachttijd van mensen die bij ons op de wachtlijst staan (op dit moment meer dan 500 mensen) voor grotere tuinen (want dat is wat wij op dit moment aanbieden) nog langer wordt. De wachttijd ligt nu inmiddels op zo'n vijf jaar en wij zien aankomen dat dat zeker tien jaar gaat worden, als het gemeentelijk beleid wordt doorgevoerd.

Betreuenswaardig is het daarom dat de gemeente in haar Uitvoeringsstrategie aankondigt dat er geen nieuwe tuinparken worden aangelegd, terwijl de vraag naar een volkstuin enorm groot is, zoals blijkt uit het Grote Groenonderzoek 2018 en de wachtlijsten van de Bond van Volkstuinders (meer dan 6.000).

#4 Ontwikkelperspectief.

Na vaststelling van de Uitvoeringsstrategie door de gemeenteraad krijgt tuinpark Wijkergouw van de gemeente een Ontwikkelperspectief, waarin de ambitie staat aangegeven, gebaseerd op de ligging van ons volkstuinpark en de (gebieds)ontwikkeling in onze omgeving. De gemeente geeft voor ons park aan de doelstellingen en randvoorwaarden wat moet, wat mag en wat kan (p.21). 'De gemeente geeft aan waar op de volkstuinparken deze [openbare] parkzones met een of meerdere openbare routes globaal moeten komen' (p.15, 19). Op basis daarvan moet Wijkergouw een Plan van Aanpak schrijven.

Volgens tuinpark Wijkergouw kan de modernisering van de volkstuinparken alleen slagen in een goede en gelijkwaardige samenwerking van parken en gemeente. Wijkergouw en gemeente moeten samen bedenken hoeveel en welk deel van het grondgebied van het tuinpark en in welke periode openbaar kan worden. Tuinpark Wijkergouw hecht eraan te benadrukken dat het gemeentelijk Ontwikkelingsperspectief geen in beton gegoten dictaat mag zijn. Het is prima dat de gemeente suggesties geeft voor welk parkdeel volgens haar het beste openbaar kan worden, maar onze eigen kennis en inzichten in het functioneren van ons tuinpark en onze gemeenschap zijn daarvoor eveneens onmisbare bouwstenen. Het kan niet zo zijn dat de gemeente van de tuinparken zowel het offer vraagt om 20% van zijn grondgebied af te staan voor openbaar gebruik en dan daarbovenop ook nog eens precies (onder het mom van 'globaal') bepaald welk deel dat dan moet zijn.

Wij wijzen er met nadruk op dat grenzend aan ons tuinpark een aantal gebieden liggen, die heel goed betrokken kunnen worden bij de modernisering van tuinpark Wijkergouw. Wij noemen hierbij het weilandje van de Gasunie (op de hoek van de Zuiderzeeweg en het fietspad over de Wijkergouw) en het bijenpark (achter onze composteringsruimte).

#5 Aspecten van medegebruik

Tuinpark Wijkergouw somt hieronder vier uitgangspunten en randvoorwaarden op, die hij verbindt aan het medegebruik van ons tuinpark.

- a. De aanleg van een (geasfalteerd) fietspad over het terrein van Wijkergouw vinden wij niet passend bij het karakter van een volkstuinpark (p. 14, 16, 18). Het aanleggen van een openbaar wandelpad past wel. Niet overal hoeft gefietst kunnen worden! In de Waterleidingduinen mag ook niet gefietst worden en voor begraafplaatsen wordt de aanleg van fietspaden ook niet voorgesteld. Volkstuinparken zijn géén parken zoals het Westerpark of het Vondelpark! De suggestie van stadsdeel Noord in haar 'Integrale Landschapskaart' van mei 2020 voor het doortrekken van het fietspad langs de Weersloot onder de onderdoorgang A10 over tuinpark Wijkergouw (p.25, 51, 52) wijzen wij af.
- b. Tuinpark Wijkergouw is een groot voorstander van het in de Uitvoeringsstrategie aangekondigde woonplaatsbeginsel (p.7 en 14). Het beschikbare schaarse aanbod van volkstuinparkruimte moet ten goede komen aan de mensen uit stad en regio, die ook de gevolgen van de verdergaande stedelijke verdichting moeten dragen, en niet aan mensen uit de rest van Nederland.
- c. Medegebruik mag de kern van het volkstuinieren op Wijkergouw niet aantasten. Die kern is 'actief individueel tuinieren in een collectieve setting' en 'een plek waar je rust kunt vinden'.
- d. Bij de modernisering van tuinpark Wijkergouw moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met de grote soortenrijkdom aan bomen, planten en dieren die op ons tuinpark voorkomt. Die grote soortenrijkdom staat beschreven in de recente (juni 2020) natuurinventarisatie van Arda, adviesbureau voor natuur, cultuurhistorie en recreatie, dat te vinden is op onze website (wijkergouw.nl). Tuinpark Wijkergouw heeft de natuur hoog in haar vaandel staan en in 2017 het brevet natuurlijk tuinieren met vier stippen (de hoogste score) verkregen van de AVVN, de landelijke organisatie van volkstuinders. De modernisering mag niet ten koste gaan van de biodiversiteit op ons tuinpark. De modernisering moet de soortenrijkdom op ons tuinpark minimaal in stand houden en liefst vergroten.

#6 Beheer

Het openbaar worden van een deel van de tuinparkruimte zal gevolgen hebben voor het verenigingsleven van ons tuinpark. Het overnemen van de beheerstaken van het openbare gebied door de gemeente, zoals aangekondigd op pagina 26, is logisch, maar betekent ook dat de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de tuinders voor 20% van het collectieve groen en openbare ruimte afneemt. Hoe verhouden de verantwoordelijkheden van gemeente, tuinpark en medegebruikers zich tot elkaar? Als daarover niet harde en heldere afspraken over worden gemaakt, vrezen wij spanningen tussen de manier waarop Wijkergouw haar tuinengebied natuurlijk beheert en de manier waarop de gemeente het openbare gebied beheert. De Uitvoeringsstrategie is op dit punt onvoldoende concreet.

Met de exploitatie van een horecagelegenheid voor niet-tuinders kunnen tuinders-vrijwilligers niet belast worden en die moet waarschijnlijk uitbesteed worden aan een externe (commerciële) partij. We proberen ons voor te stellen hoe dat eventueel zal gaan in ons clubhuis, 'de boerderij'. Schenkt die externe partij ook een drankje bij een ledenvergadering van het tuinpark en verzorgt zij ook de lunch na de tuinbeurten op zaterdagmiddag tegen een schappelijke prijs? Wie huurt die externe partij in, de gemeente en/of het tuinpark, en wie bepaalt de eisen (aanbod, prijzen, openingstijden) die aan de exploitant gesteld worden? Voor Wijkergouw is belangrijk dat de aard van de horeca aansluit bij het tuinpark, natuurlijk tuinieren, rust en betaalbaarheid. Dit alles moet goed geregeld worden.

De modernisering van de tuinparken zal bij ons invloed hebben op taken en functioneren van ieder geval de tuincommissie, de barcommissie en de lunchcommissie en van het tuinpark als geheel. De effecten van bepaalde moderniseringsstappen op het verenigingsleven van het tuinpark moeten nauwkeurig in beeld gebracht worden. Randvoorwaarde is dat een en ander het verenigingsleven niet mag verzwakken.

#7 Veiligheid

Meer bezoekers en gebruik van het tuinpark brengen risico's op beschadiging, vandalisme en diefstal van bezittingen van de tuinders met zich mee. Het is een punt waarover veel tuinders zich terecht zorgen maken. Belangrijk is dat de eigendommen van particuliere volkstuinters adequaat worden beschermd, dat overlast wordt tegengegaan en dat aangebrachte schade snel en volledig wordt vergoed.

Geloofwaardige en glasheldere afspraken moeten worden gemaakt over het toezicht over openbare gebied, de aanleg van passende preventieve voorzieningen (wij willen geen nieuwe, lelijke hekken op het terrein), tegengaan van overlast en opruimen van rommel (door toegenomen drukte) op het tuinen-deel, en de snelle financiële vergoeding van aangebrachte schade. Die afspraken moeten het karakter hebben van garanties waarop de individuele tuinders kunnen vertrouwen.

#8 Financiën

De gemeente kondigt een forse huurverhoging aan voor de volkstuinters (p. 24). Zij vermeldt daarbij geen enkel getal. Aan welke bedragen op welke termijn moeten wij denken? Wordt bij de vaststelling van de hogere huur ermee rekening gehouden, dat het tuinpark met 20% van zijn oppervlakte krimpt? En hoe denkt de gemeente 'de doelgroep met lage inkomens' tegemoet te komen bij deze huurverhoging en wie behoren eigenlijk tot deze groep?

Tuinpark Wijkergouw wil dat mensen met weinig geld kunnen (blijven) volkstuintieren. De zittende tuinders willen ook graag weten waaraan zij – volgens de gemeente - aan toe zijn. Daarom is het gewenst dat de gemeente op zo kort mogelijke termijn hierover zoveel mogelijk duidelijkheid verschaft en vooral ook aan welke tegemoetkomingen voor 'de doelgroep met lage inkomens' wordt gedacht. En hoe gaat dat allemaal praktisch vorm krijgen? Helderheid én betaalbaarheid zijn bovendien belangrijk voor het draagvlak van de moderniseringsoperatie.

Tuinpark Wijkergouw heeft daarnaast ook behoefte aan meer inzicht in de hoeveelheid geld die de gemeente beschikbaar stelt en wanneer voor investeringen en beheer van de moderniserende tuinparken in de toekomst. Meer inzicht hierin is onontbeerlijk bij de opstelling van het Plan van Aanpak voor de modernisering van Wijkergouw.

#9 Realisatietermijn.

Het is de bedoeling dat de elf prioritaire tuinparken, waartoe Wijkergouw behoort, in tien jaar getransformeerd zijn en in 2025 al ver in de uitvoering zijn (p.30).

Voor deze ingrijpende transformatie (waaronder 20% parkruimte openbaar maken en 20% van de particuliere tuinen diversifiëren) moeten tuinpercelen worden vrijgemaakt en beschikbaar gemaakt. De gemeente schrijft daar nogal laconiek en gemakkelijk over. 'De tuinparken maken zelf een voorstel hoe ze dit gaan doen (bijvoorbeeld door geleidelijk vrijmaken van de tuinpercelen bij vertrek van huurders)' (p.15) en 'Hiervoor worden zo nodig tuinpercelen en/of parkeerplaatsen vrijgemaakt' (p.18). Zij noemt het een 'geleidelijk proces in de tijd' (p.20) en suggereert dat een en ander middels natuurlijk verloop is te realiseren.

Onzes inziens overschat de gemeente de snelheid en mogelijkheden van het natuurlijk verloop. Bovendien komen tuinen niet per se vrij op de gewenste plek en zal er eventueel intern geruild moeten worden. Hoe dat te organiseren cq af te dwingen? Dat de prioritaire volkstuintuinen in 2030 volkstuintuinen 'nieuwe stijl' zijn via een geleidelijk proces van natuurlijk verloop is een illusie. Terwijl de sancties bij het niet op tijd moderniseren keihard genoemd worden: geen snelle zekerheid over huurtermijn en heroverweging van de huurovereenkomst (p.29, 24). De gemeente kan het moderniseringsproces helpen bevorderen door een

financiële verhuispremie beschikbaar te stellen om tuinders te stimuleren binnen het park te verhuizen zodat de tuin die deze achterlaat beschikbaar komt voor openbaarmaking en/of diversificatie.

De modernisering van de volkstuinparken is een grote opgave. Wij beseffen dat dit moderniseringsproces niet gemakkelijk is, pijn zal doen en kansen biedt. Het is aan ons, tuinders en bestuur van volkstuinpark Wijkergouw, en aan u, gemeente en stadsdeel, om het moderniseringsproces gezamenlijk gestalte te geven en pijn zoveel mogelijk te vermijden en te verzachten.

Namens het bestuur van volkstuinpark Wijkergouw,
met vriendelijke groet,

Andrea van Pol
voorzitter volkstuinpark Wijkergouw

cc Bond van Volkstuinders
Dagelijks Bestuur stadsdeel Amsterdam-Noord
Stadsdeelcommissie Amsterdam-Noord